

Branko Gradišnik

Strogo zaupno po Siciliji

Prolog

Prvo je zdravje! – Nove razmere, nove zahteve – Uporabniška delitev literature

Bralce in bralke, ki me poznajo iz časov mojega popotovanja po Irskem¹, bo najbrž zanimalo, kako se je moja živčna razvalina lahko sploh opomogla do te mere, da se je spet odpravila na pot.

Zgodba je poučna.

Kot se nemara še spominjate, se mi je tedaj pokvaril merilnik srčnega utripa, ker pa sem mislil, da se mi je pokvaril sam srčni utrip, sem postal, kakor se je pozneje priznavalno izrazil znamenit slovenski kardiolog, žrtev "najbolj koncizno popisane kardialnega aresta v zgodovini slovenske medicinske stroke". Srce se mi od prestale panike ni hotelo umiriti še kar nekaj mesecev, in če sem sam kot razumno bitje kar kmalu vedel, da ni z njim v resnici nič narobe, pa tega žal ni vedelo srce, tako da je rado pobežljavalo. Nekoliko sem k temu prispeval tudi sam, ker sem občasne in dokaj običajne krče požiralnikovega hiatusa (ki jih taisti kardiolog svojim pacientkam diagnosticira z besedami: "Kakor da bi vas ena taka možata roka zgrabila tam nekje pri srcu, kajneda?") imel še dve ali tri leta za zadnje zdihljaje srčne mišice.

Potem sem imel mir vse do lanskega leta. Med svetovnim prvenstvom v nogometu (med tekmo Slovenija : Španija, torej prvo tekmo) sem si za hec zmeril pritisk: 190/130! Ko sem med naslednjo tekmo (s Paragvajem) poskus menil ponoviti, sem sredi početja raje nehal, saj sem iz piskanja merilnika zaznal resne ekstrasistole (umanjkanja srčnega utripa). Nisem se

¹Branko Gradišnik *strogo zaupno na Irskem* (Debora 1996, 1998, 2001, 2002).

menil zanje, saj so bile očiten plod navijaške napetosti. Vendar pa si utripa in pritiska potem že nisem več meril – da se ne bi po nepotrebnem znerviral.

Nekaj dni zatem začutim med branjem, ko sem bil lepo zavaljen v naslanjaču, tisto, čemur pravim jaz “trgljanje” v prsih. Čez čas se zavem, da so to ekstrasistole, in preverim na zapestnem utripu. Res so bile. Na ca. 30 utripov je en utrip umanjkal. Nisem se nerviral zaradi tega, vsaj čutil nisem, da bi se bil, a ko sem bil pri zdravnici zaradi druge reči, sem ji omenil tudi to. Nahrulila me je, češ da moram vsaj na EKG. In sem šel, še isti dan opravil, dobil izpis, na hodniku ulovil nekega specialista in mu ga pokazal.

Rekel je: “To ni nič, gospod. Nič se ni treba vznemirjati zaradi takih nedolžnih ekstrasistol.”

“Lahko tečem maratone?”

“Seveda, samo ne na poln želodec.”

“Lahko letim z avionom?” Bilo je teden dni pred našim odhodom v Lake District.²

“Kako da ne!”

“Moja psihiatra mi je pred leti, ko sem imel podobno epizodo, predpisala tole, pa mi je ostalo še nekaj tabletk ...” Izvlekel sem iz žepa oguljeno škatlico leksaurinov, ki sem jo po tistem “arestu” še leto dni prenašal po svetu v hlačnem žepu, pač po psihiatrinem nasvetu, “toliko da bom miren”. “Naj ga za vsak primer zjutraj vzamem po četrto tabletko, toliko da se bom, če bom imel kakšne čudne občutke v prsih, lahko potolažil, češ da jih imam od leksaurina in ne od srca?”

“Dajte no mir, kakšna pomirjevala neki! Nikar ne jemljite strupov. Zdravi ste kot dren. Pravzaprav sploh še nisem videl petdesetletnika s tako zdravim elektrokardiogramom.”

Zahvalil sem se torej, se poslovil, olajšan zakorakal na sonce Metelkove – tedaj pa me prešine, kaj pomenijo zdravnikove besede v resnici.

Zame ni več zdravila!

Na smrt sem bolan in medicinska veda je dvignila roke od mene!

Jasno, zakaj bi si zdravniki kvarili statistiko in proračun z moribundnimi pacienti!? Tudi v Nemčiji pripravljajo nov zakon o zdravstvu, po katerem starostnikov ne bodo več zdravili, ampak jim nameravajo kvečjemu samo še lajšati bolečine!

In ali ni lajšanje bolečine prav takale “bela laž”, s katero “uspavajo” pacienta, da lahko preživi svoje zadnje ure v blaženi nevednosti?

Ko pa bom obležal, mi bodo prideli suhoparno diagnozo “nenadne smrti” – in *finita la commedia!*

Ker pa sem, kot rečeno, tudi razumen človek, sem zgornje misli pripisal svoji, kako naj rečem, ustvarjalni imaginaciji, in jih nisem omenjal niti v krogu družinskih sten, čeprav je žena postala spričo moje pobitosti v naslednjih dneh nekoliko sumničava.

²Poročila o teh počitnicah ni, ker je 14 dni deževalo.

V takšnem stanju duha in telesa sem potem po nekem čudežu preživel štiri avionske polete, dva carinska pregleda in dva obiska v Blackpoolu.

V tamkajšnjem zabaviščnem parku sem med prvim obiskom samo varoval nahrbtnike, medtem ko so se dvojčka in žena vozili na "atrakcijah". Da pa ne bi bilo sumljivo, sem med drugim obiskom vendarle popustil njihovemu prigrvarjanju, češ naj se malo sprostim, in sem se, potem ko sem videl, kako dobre volje so oni prestali to mučenje, kljub resnim pomislekom dal spraviti na "atrakcijo", imenovano *Millenium Bug* – ta se mi je zdela še najmanj nevarna, saj sem videl, da se nihče na njej niti priveže ne.

Opis "atrakcije": stoječe žrtve se s hrbtom naslonijo na notranjo steno oboda velikega jeklenega kolobarja s premerom 10 metrov. Privežejo se ne, ker ni treba: centrifugalna sila že sama poskrbi, da ne morejo nikamor pasti, pa čeprav bi si to nazadnje morda želele. Kolobar se začne potem vrteti, vse hitreje, dokler pritisk centrifugalne sile ne doseže šestih G – šestkratne zemeljske gravitacije. Zdaj, ko žrtev ne more več dihati, kajti njena pljuča so sploščena, se začne kolobar še nagibati v razne smeri: toliko da žrtev sprevidi, da trpljenje, če je zares domišljeno, nima zgornje meje.

Edino, kar so v tistem bobnu zmogli moji pešajoči možgani, je bila misel: "No, če preživim **tole**, potem bom do konca življenja vedel, da sem hipohonder – kaj hipohonder, **hiperhonder!**"

Ne boste ugabili, ampak – preživel sem!

Tako sem se potem res manj nerviral. Čez dan se mi je sploh posrečilo pozabiti na srce, le v času pred spanjem sem pogosto začutil ekstrasistole in sem moral zaspati v posebni legi, z blazino med uhljem in roko, da me niso motile.

Jeseni pa sem dobil čisto zaresno dimeljsko kilo. Reč je dokaj zoprna. Med sestopom z Ratitovca, kjer se je pojavila, sem se počutil kot tisti junaki akcijskih filmov, ki sklenejo zaostati za tovariši in zadrževati premočnega zasledovalca. A glej, ko sem prišel od zdravnika z diagnozo, sem prvikrat po nekaj mesecih spet mirno spal, pa čeprav se mi je obetala operacija. Nekako nisem več zaznaval ekstrasistol, ki so me poprej tudi zbujale! Zjutraj sem si torej rekel: "No, zdaj sem pa zaradi nove bolezni menda že tako oddaljen od srčnih tegob, da si bom spet začel meriti utrip in tlak." Tako je, ves ta čas sem bil glede tega merjenja, ki mi kot tekaču sicer prav pride, abstinal, ker mi je šla na živce sama misel, da bi spet opazil na monitorčku tiste zastanke v ritmu in bi me to dodatno vznemirilo! Natakнем si merilec – utrip in tlak normalna! Štejem še z roko na zapestni žili: utrip 48 (zame dobro). Naštejem 200 utripov brez ene same ekstrasistole. Pa saj sem to že slutil: **pravi hipohonder se ne more posvetiti dvema boleznima hkrati!**

Kakorkoli, vse to pišem z dvojnimi namenom: prvič, da pojasnim, kako da sem še živ, in drugič, da iz moje izpovedi bralci, ki me nemara še ne poznajo, prepričljivo spoznajo, kako resnicoljuben mož sem.

Zgornja izpoved naj bo torej spričevalo mojemu karakterju, ta karakter pa naj spet daje pečat verodostojnosti vsemu, kar bo že sledilo.

To se mi zdi silno pomembno, kajti po izidu potopisa o Irski so se slišali nekateri glasovi, češ da sem si zmišljeval.

Ampak prosim lepo, kdo bi si izmišljal na svoj račun?

In ob svoji smrtni uri?

Pričujoči potopis se od "klativiteškega" potopisa z Irskega razlikuje tako vsebinsko kot oblikovno.

Poleg dejstva, da smo šli na Sicilijo in ne na Irsko, je bistveni dejavnik, ki je prispeval k vsebinski spremembi, pač ta, da je žena proti koncu leta 1996 na lepem odšla v bolnišnico in se čez nekaj dni vrnila – z dvojčkoma, ki so ji ju vročili tamkaj. Čeprav sta bila zelo majhna, je bilo moje presenečenje zelo veliko. Imenovala sva ju Ana (po Santa Anni) in Klemen (po San Clementeju). Naslednjih pet let sta izkazovala izrazito (organoleptično in oleofaktorsko) nestrinjanje z vožnjo, tako da počitnice z itinererjem sploh niso prihajale v poštev. In ko so po nekaj letih prišle v poštev, se je izkazalo, da so spremenile značaj. Niso bile več "klativiteške", ampak družinske. Tako se je tudi premaknilo gorišče moje pozornosti. V *Strogo zaupno na Irskem* sem se moral ves čas zadrževati, da nisem omenjal soudeležencev (saj bi me sicer tožili). V *Strogo zaupno po Siciliji* ne le, da ni tega zadržka, ampak bi bilo prav čudno, če bi zamolčeval, s kom sem bil v družbi in kaj je kdo v tej družbi počel. Gre torej za **družinski potopis**, z vsemi blagri ali prekletstvi, ki sodijo zraven.

Drugače kot tisti z Irskega je pričujoči potopis tudi strukturno strožji do avtorja, saj mu ne dovoli kakega spreletavanja sem ter tja po času, ampak opisuje kraje in dogodke dnevniško, v datumskem zaporedju.

Seveda pa ne gre za originalni popotni dnevnik. Če bi bil skušal vse tisto, kar sem doživljal in videval na poti, hkrati zapisati v dnevnik, sploh ne bi imel o čem pisati, ker bi bil ves čas porabil za pisanje in ne bi bil nič ne videl ne doživel – posledično pa bi, če ne bi bil imel o čem pisati, imel na voljo resda obilo časa za ogleda in potepe in mi nikakor ne bi zmanjkalo štofa za pisanje itn.

Temu se pravi paradoks in do dna sem mu prišel tako, da sem si na hrbtni strani itinererske mape mimogrede čečkal hipne vtise, včasih zgolj z besedico ali dvema, po vrnitvi v Ljubljano pa čačke rekonstruiral in zapolnil.

Nisem si dovolil, da bi se delal generala po bitki, ampak sem svoja dognanja in spoznanja zapisoval po vrsti, kakor sem se do njih dokopal v bridkih preizkušnjah in nemalokrat za drago ceno. Če sem se do katerega dokopal torej šele, recimo, 14. junija ali celo pozneje, pač ne bom z njim solil bralcem pameti v poglavju o 7. juniju, pa četudi se spoznanje nanaša nanj – res ne vem, zakaj naj bi bralec v danem trenutku vedel o mojem potovanju več, kot sem tedaj vedel sam!

Čeravno v tem bistvenem smislu objektivna, pa je knjiga povečini vendarle sestavljena iz **mojih osebnih mnenj in pogledov**. Dandanes smo res že naveličani tujih mnenj – dejstev nam dajte, dejstev! – s katerimi nas pitajo po

medijih; pri takemle potopisu pa, se mi zdi, ne morejo škoditi, kvečjemu koristijo lahko.

Zakaj?

Teorija literarne recepcije zatrjuje, da ljudje **kot vrsta** radi prebirajo predvsem o dvojem:

najbolj jih zanima čtivo **o nenavadnih rečeh**, ki se godijo **navadnemu človeku** (in se tako torej pripadniki tiste velike večine, ki jo sestavljajo "navadni ljudje", vsaj v duhu udeležujejo prigod svojega predstavnika in zastopnika),

za silo pa se zadovoljijo tudi z opisi povsem **navadnih dogodkov**, če so le prikazani **skozi nenavadno optiko**.

Ker me mafijci niso ne ugrabili ne umorili – marsovci, ki ne poznajo ne spodobnosti ne meja, pa ne abducirali ali obducirali – sem se moral torej odločiti, da bom pisal bolj ali manj za ljubitelje druge opcije in jim postregel z bolj nenavadnim videnjem manj navadnega popotovanja.

V tem se pa skriva tudi že odgovor na to, zakaj je knjiga, upam, humorna.

No, poznam ljudi, ki bi se jim zdelo primerno, da bi bil njihov psihološki portret – se pravi, tisto, kar se med branjem zavedno in nezavedno razkriva bralcu ne glede na pisateljev namen in izbiro tematike – videti nenavaden zaradi značilnosti, kakršne krasijo vzdrževance psihiatričnih ustanov ali protagoniste TV-žajfnic, se pravi, zaradi lastnosti, ki se razpenjajo tam od homicidne paranoje pa do dovtetnosti za možko histerično nosečnost.

Skratka, nisem želel, da bi me imeli za blaznega.

Zato mi je od nenavadne optike ostala na voljo pač le še humornost. In to je to. Morda je pa malo pomagalo tudi, da sem bil v družbi svoje žene, ki me je pred trinajstimi leti spreobrnila v ljubečega feminista. Skratka, če je človek dobre volje, potem mu je tudi lažje, ko gleda na drobne nevšečnosti, kakršne se primerijo Sleherniku na poti, skozi prizanesljiva očala humorja.

Nastavki mojega specifičnega humorja segajo pač še v otroška leta, ko hvala bogu (z izjemo Čebelice) še ni obstajala stroga ločnica med odraslo in otroško oziroma otrokom primerno literaturo in sem lahko bral vse od kraja, kar mi je prišlo pod roko v očetovi knjižnici. Tako sem hitro našel tudi *Tri može v čolnu* in *Tri može, ki se klatijo* nesmrtnega J. K. Jeroma (v Štukljevem prevodu) in sem jih prebiral zagotovo vsako leto znova. Primerjava bi utegnila pokazati, da je *Strogo zaupno po Siciliji* (pa tudi že *Strogo zaupno na Irskem*) po naratoloških značilnostih ne najboljši, pa vendar še prepoznaven ponaredek Jeromove umetnosti.

Bralcem, ki bi si na vsak način želeli prebrati še kaj mojega, lahko torej samo priporočim, naj vzamejo v roke kaj Jeromovega.

Če nimajo Jeroma, pa naj vzamejo Milčinskega. Ni nič slabši.

Na ozadju splošnih zgodovinskih in krajepisnih podatkov, s katerimi si pomagam, **opisujem samo tisto, kar smo sami videli, slišali in doživeli**. Kar ne sodi v naštetu, tega v knjigi ne boste našli. Pred dnevi mi je znanka

povedala za prijazno šego, po kateri te bo v Palermu, če si naročiš kavo, natakark pobaral, koliko jih nameravaš plačati. Kot kaže, je tam samoumevno, da tisti, ki si to lahko privošči, vnaprej plačajo za kave, ki jih imajo popiti reveži. Ti vidi, ali si jo lahko privošči, že ob vstopu, kajti natakark bo število zastonjskih skodelic zapisal s kredo na posebno tablico. Navada se mi zdi očarljiva in spet nakazuje, da gre za kulturo, ki je vajena tako dajati kot sprejemati (za oboje je potrebna neka posebna psihološka odprtost). Ne bi bilo prav, da bi si izmišljal osebne anekdote v zvezi s šego, ki sem jo sam prezrl, pa čeprav mi je kot avtorju nemara žal za to priložnost. (Zastonjske kave mi ni žal, saj je ne pijem.)

V besedilu ni **nobene zavestne laži** – se pravi, neresnice, izrečene z namenom zavajanja. Tu pa tam sem kaki skici, ki mi je zbledela v spominu, dodal nekaj barve. In dve anekdoti sem pobral iz nesojene knjige *Strogo zaupno v Lake Districtu*, ki jo je prevajanje Tolkienovega *Prstana* odrinilo vkraj, dokler se mi ni v spominu postarala in zbledela.

Osebe, omenjene v pričujoči knjigi, so **vse do zadnje zaresne in žive** – razen ene, ki je vmes umrla. Dve me prav zdajle celo motita pri pisanju, ko šušljata v postelji, čeprav bo jutri treba zgodaj vstati. Sicer bosta pa tako ali tako vstali pred mano in potem prišli in mi skakali okrog glave in mi klicali, naj že vendar odprem oči, da mi pokažeta nov način bojevanja z blazinami.

Prav **nepopravljiva in nepredvidljiva zaresnost** nastopajočih utegne, tako se nadejam, knjigo prikupiti srcu sočutnega bralstva, njenim potopisnim razodetjem in njihovi verodostojnosti pa pridati kar nekaj kilogramov žive teže.

V Ljubljani, septembra 2003

Februarja-marca 2003

O nesmislu dopustovanja – Moja revolucionarna metoda pakiranja prtljage – Trije zakoni o peštanju očal – Izbral sem Sicilijo! – Bele laži o črnih skrivnostih

Dopusta ne ljubim. Kot svobodnjak moram v tednih pred vsakim dopustom garati kot blazen, da vnaprej “not prinesem”. Tako si nazadnje na dopustu oddihujem pravzaprav le od poprejšnjega naprezanja, ki ga sploh ne bi bilo treba, če ne bi bilo dopusta!

Pa recimo, da bi se dopust še dalo prenesti – če bi si človek med dopustom res odpočival in se samo rekreiral. Ampak ne, iz neznanega razloga se mu zdi, da je treba ta dragoceni čas zapolniti s “spremembo okolja”. Kakor da pri spremembi okolja ne gre v resnici za to, da ti nekaj časa ni treba gledati in poslušati šefa! Ampak ne! Ljudem se očitno zdi, da si ne morejo odpočiti, če obenem ne odidejo **od doma**. Ker pa hodijo na dopust z družino, so kakor tisti polž, ki je tovoril svojo hišico na hrbtu in se pritoževal, kako da ga ves čas daje naduha – ali kot tisti Kranjec iz Milčinskega, ki je šel po svetu, ne da bi bil

opazil, da so mu brke že v Ljubljani z drekom namazali, in se je vrnivši se pritoževal, češ ves svet je ena pasja figa mršava, ki po dreku smrdi!

Nič čudnega, če pridejo ljudje z dopusta potem še bolj razdraženi, kot so bili. Prej so lahko **spreminjali okolje** vsaj s tem, da so domači "komandi" ušli vsak dan za 8 ur v službo, službeni pa spet nazaj domov.

Dopust je paradoksen še v drugem pogledu. Tako ljudje leta in leta jemljejo kredite in stiskajo pasove in garajo v potu svojih od cementa zaprašenih obrazov, da bi si ustvarili ljubi domek, ko pa ga končno imajo, se vsako leto izselijo ravno za tiste dragocene tedne delopusta, ko bi lahko zares uživali blagodati tako pridobljenega standarda.

Mislite, da govori zdravnik, ko svetuje pacientu, da bi mu sprememba dobro dela, o brezciljni začasni selitvi v neznane kraje, kjer bodo nanj prežale vse mogoče nevarnosti? To bi bilo pač v opreki s Hipokratovo prisego!

Bolj verjetno je govoril v misli na staro resnico, da se človeku kaj kmalu stoži po domačem pragu – perspektiva se mu preobrne in na lepem spozna, da je vsakodnevno življenje pod rodnim krovom vendarle lepše od počitnic pod tujo streho. (Seveda se ta učinek po nekaj tednih življenja med domačimi stenami spet porazgubi.)

Tako torej koncept počitnic in popotovanj in turizma nasploh uspeva na zelniku neuroze, ki se vedno znova hrani s koprnenjem po tistem, česar trenutno ni.

Ampak ali je za ta prehodni učinek res nujno zafrčati nekaj mesečnih plač? Kot da ne bi bilo mogoče narediti iz rodnega krova privida zemeljske sreče že samo s tem, da se za nekaj dni spravite v rodno vam klet, ki je zagotovo še iz leta 1991 založena s kantami pitne vode, kemičnim straniščem, konzervami mesnega doručka in prepečencem?

Prav tako imam velike dvome glede v pogrošnih revijah oglaševane resnice, češ da dopustniška "sprememba okolja" poživlja ljubezen med možem in ženo, kjer je ta morebiti opešala. Splošno znano dejstvo je namreč, da ženske od same silne skrbi, da se ne bi na poti izgubile, takoj po srečnem prihodu na cilj preidejo v tisto svoje nesrečno stanje, ki ga danes na televiziji sicer na veliko reklamirajo kot nekaj sproščujočega, kot da se brez njega pravzaprav sploh ne da preskakovati gorskih potokov, delati raznožke v disku ali jahati na kameli. Kakorkoli že, v tem stanju praviloma ni misliti na "poživitev zakonske rutine" oziroma na seks. Vsaj ne na obojestranskega. Glede moške masturbacije sem pred nedavnim resda prebral, da je klinično potrjeno zdrava, saj redno masturbiranje uspešno odplakuje kancerogene učinkovine, tako da imajo moški, ki redno masturbirajo, trikrat več možnosti, da ne dobijo raka na prostati. Vprašanje pa je, ali bo žena z razumevanjem sprejela takšno klinično utemeljitev. Nič čudnega, če se mož nazadnje na dopustu posveti pitju in kajenju in igranju kart.

Sam ne pijem in ne kadim in ne igram kart in se nasploh ne vdajam umetnim nasladam. Edino tovrstno razvedrilo, ki mi torej še preostane na počitnicah, je nehotno vdihavanje izparin bolhača (*Chrysanthemum cinerariaefolium*), ki ga vsebujejo razni "repelenti" insektov in ki vsaj pri meni

povzroča zelo žive in dolgotrajne sanje. Ampak ali naj človek svoje počitniške cilje res omejuje zgolj na močvare in barja? Je ta sprememba res tako osvežujoča? Takšni habitati so za tekača sila nespodbudni.

Pa celo če je vaša žena med tistimi izjemami, ki jim ni treba pakirati Ultra-Alwaysa, vas svarim pred tem, da bi se vdajali seksu z njo – če ste na počitnicah z otrokom ali otroki, jasno. Gotovo se tudi vi spominjate neštetih filmov in TV-oddaj tipa 911, v katerih ste lahko videli, da se otrok, kadar se starša spravita k temu početju, neogibno znajde na dnu bazena ali morja. Da se otrok ne bi utopil, bi ga bilo treba najmanj prikleniti, to pa se dandanes ne počne.³

Ne, vsaj kar se mene tiče, je edini kolikor toliko prepričljivi razlog, zakaj je treba hočeš nočeš na dopust, sosed, ki bo ob odhodu na svoj dopust pozabil izključiti budilko, tako da bo v času njegove odsotnosti vsako jutro predirno piskala najmanj eno uro – dovolj dolgo, da znorite celo, če radi vstajate zgodaj. Saj zato pa ljudje odhajajo na dopust **množično** – vsakdo se odpravi takrat kot vsi drugi, da ne bi poslušal teh budilk. Potem se pa čudimo, če na plaži ni prostora!

“Okej,” je rekla žena. “Če želiš, nas lahko počakaš v kleti. Lani si dal tja instalirati požarnovarnostno pipo, torej od žeje ne boš umrl. Tam je tudi zamrzovalna skrinja, vključno s petrificirano polovico prašiča, ki ga je pritovorila tvoja teta Jelka na krstno slavje dvojčkov in zaradi katerega smo morali skrinjo sploh kupiti. Pol prašiča bi moralo za tvoje potrebe zadoščati, bi rekla.”

Videl sem njeno odločnost in sem rekel, da grem zraven. “Samo kam bomo pa šli? Lani sem izbral jaz in gotovo ne bi rada, da se nam ponovi kaj podobnega, kot se nam je v Lake Districtu.”

“Severna Anglija je bila za človeka, ki se skuša na vsak način ogniti požaru, modra izbira. A letos, mislim, bi nam kot družini bolj koristilo, če bi šli v južne kraje. Mala dva morata še vedno hoditi na kontrole v dispanzer za pljučne bolezni. Poleg tega se mi je v Angliji skrčila vsa volnena garderoba in je ne bi mogla spet uporabiti. Ne, tokrat pojdemo pod 40. vzporednik. Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa. Da pa se boš bolje počutil, lahko sam izbereš ustrezno deželo in narediš itinerer.”

Uprl sem se: “To pa ne. Delati itinerer pomeni, da bom naslednjih 14 dni predsedel za računalnikom in zbiral podatke o cenah letalskih prevozov in

³ Kdor se na pot odpravlja v drugačnih okoliščinah, na primer kot samec, ločenec ali vdovec, tega bo nemara zanimalo, kaj imam povedati o možnostih seksualnih stikov na Siciliji. Poročam lahko, povzemaje po članku iz julijske številke Sunday Timesa, o neizmernem knjigotrškem uspehu knjižnega dnevnika z naslovom *Sto potegov s krtičo pred posteljo* (*Cento colpi di spazzola prima di andare a dormire*), v katerem zdaj 17-letna avtorica z *nom de plumom* Melissa P. nazorno opisuje mnoge in mnogovrstne spolne stike, ki jih je kot 15-letnica imela z mnogimi Sicilijanci vseh mogočih stanov v svojem prizadevanju, da bi po internetu spoznanim vsakokratnim izvoljencem do zadnje muhe ustregla v tešenju še tako perverznih želj in si tako, kot zatrjuje, pridobila njegovo nedeljeno ljubezen. Založnik poroča, da knjigo, v kateri ne manjka skupinskega seksa in sadomazohistične bondaže, kupujejo predvsem najstnice in pa moški v najlepših letih. Nekateri kritiki knjigo, katere prva izdaja je pošla v nekaj tednih, označujejo kot preračunljivo pornografijo, drugi jo hvalijo kot verodostojno odkrivo današnje alienacije; e-strežniki na Siciliji pa beležijo znaten porast prometa.

apartmajev in rentmobila, prebiral vodiče in priročnike o naravnih in zgodovinskih znamenitostih in se seznanjal s posebnostmi krajevnih šeg in narečij in študiral cenike samopostrežbe, **dokler ne bo tako, kot da sem že bil tam**. Kakšen smisel ima potem še iti z vami na dopust?"

"Zdajle je konec februarja. Do poletja boš že vse pozabil. Mi pa se bomo ognili histeriji, kakršna bi nas zajela, če bi se odločali zadnji hip. Lahko pa seveda tudi zamenjajva: bom jaz pripravila itinerer, **ti pa boš poskrbel za prtljago**."

Boljša peresa od mojega so popisala s spoznanji glede pakiranja prtljage že na tisoče strani – in jih prenatlačila. A resnicoljubnost mi nalaga, da kljub temu povzamem razloge, zakaj sem se po tej ženini ponudbi sprijaznil s snovanjem itinererja.

Nekdaj sem si domišljjal, da se mi je, kakor se rado primeri ustvarjalnim posameznikom brez praktičnih izkušenj na področju, že v mladih letih nekako ponevedoma posvetilo odkritje, ki bi utegnilo revolucionarno učinkovati na celotno prtljagoznanstvo, ko bi mi le hotel kdo prisluhniti – a kakor se prav tako rado primeri ustvarjalnim posameznikom, kadar njihova odkritja prese-gajo okvire normalno pričakovanega, se je tudi meni zgodilo, da s svojim epohalnim odkritjem v okosteneli enoumni družbi prejšnjega režima nisem našel razumevanja. **Vse dokler nisem srečal svoje sedanje žene**.

Trinajst let starejši sem od nje. V času, ko sva se spoznala, sem imel že 2743 srebrnih las, ona pa je bila mlada in neuka. ("Šele ko je sneg na strehi, je čas, da se razgori ogenj v kaminu.") V svoji naivni, negodniški ljubezni se mi je tisto prvo leto, ko sem jo očaral z iskrivostjo svojega duha, dala zapeljati tudi glede moje, kakor sem se tedaj izrazil, epohalne rešitve problema pakiranja.

Takole so se glasile postavke te rešitve:

1. Na pot vzemi vselej le toliko osebne prtljage, kot je potrebuješ za prvi dan dopusta.

2. Vse drugo, kar boš potreboval, si boš nakupoval spotoma in sproti.

3. Tako si boš tudi utolažil nakupovalsko vročico, ki se tako ali tako poloti vsakega normalnega turista nekaj dni pred koncem počitnic. Kar boš torej izdal za nakup prepotrebnih reči, boš privarčeval, ko ne boš kupoval nepotrebne spominkarske krame.

S tem receptom sva se z ženo pred leti odpravila na Maldive.

Da je recept popoln, je kazalo vse do zadnjega dne, ko se je izkazalo, da bo treba vso tisto grmado nakupljene obleke in potrebščin – **spakirati**.

Poskusil sem rešiti, kar se je rešiti dalo. Rekel sem ženi, da sem to pričakoval, še več, da sem reč načrtoval, kajti, sem rekel, "velika je razlika med pakiranjem prtljage **pred** počitnicami, ko mora biti vsaka malenkost, ki jo jemlješ s seboj, na svojem mestu, tako da ti je med potovanjem vselej dosegljiva, in pakiranjem **ob koncu** počitnic, ko lahko vse skupaj tjavdan in **brez sistema** zbašeš v kovčke z zavestjo, da bo doma treba vse skupaj tako ali tako izložiti in skrbno razmestiti po ustreznih predalih in policah".

Vendar žene to pojasnilo kdove zakaj ni zadovoljilo. Morda zato ne, ker se je zavedela, da jo bo doma odslej čakalo dvojno likanje dvojnega inventarja.

Da bi ji bil po vsem rečenem predlagal, naj kar pustiva vso to robo na Maldivih oziroma vzameva s sabo samo tisto, brez česar ne bi zmogla prvi dan doma, tako daleč moja načelnost vendarle ni segala. Tako je morala pač spokati in v ta namen kupiti **še štiri dodatne kovčke**. Večino te robe sva pozneje pošenkala ljudem, ki so jo potrebovali bolj kot midva – midva ne samo da je nisva potrebovala, ker sva jo imela v dvojniku, ampak nama je bila tudi v napoto, saj bi si zanjo morala navsezadnje kupiti še dvojnike omar in predalov. Edino četveri kovčki so ostali pri hiši, v kleti, kot trajen opomin na dopustnikovo usodo, in kadar sva pozneje še kam potovala, mi je žena zaupala nošnjo vseh štirih (zloženih drug v drugem, kajti bili so garnitura) – s tem da je bil poln samo najmanjši, druge pa sem tovoril zraven za vsak primer, če bi zaradi katere mojih idej postali potrebni.

Pozneje ji ne glede na moje revolucionarno odkritje nisem več branil, kadar je želela pakirati. Uklonil sem se spoznanju, da je ortodoksno zlaganje in izlaganje prtljage znanost, ki ji moški kratko malo gensko nismo dorasli. Razlog je seveda evlucijski. Moji predniki so hodili na lov in so se prek metode naravne eliminacije zablodelih iz roda v rod učili boljše in boljše orientacije v prostoru, ženine prednice pa so v jami potem lepo zlagale kose nalovljenega mesa in nabranih koreninic v pripravne vdolbine, da do njih niso mogle podgane, da pa so bili vendarle pri roki. (Tiste, ki tega niso počele uspešno, so moji predniki pobili in s to metodo umetne selekcije skrbeli za širjenje vse bolj prevladujočega zlagalnega gena pri ženskah.) Jasno, da je zdaj moja žena tako rekoč brezhiben stroj za pakiranje – jaz in drugi možje pa imamo po drugi strani naravne predispozicije za delanje itinererjev in za šofiranje po tujih deželah.

Mislím, da je imel Engels prav to v mislih, ko je govoril o prvotni delitvi dela.

Pred letom dni, ko je bil moj genialni sistem že skoraj pozabljen, sem si psihično toliko opomogel, da sem se v trenutku megalomanske blaznosti ponudil, češ da sem voljan **delno sodelovati** pri pakiranju. Na koncu je žena res privolila, da ji pomagam – in sicer naj bi spravil skupaj tiste svoje **osebne predmete**, glede katerih bi se mi zdelo, da bi utegnili biti na dopustu nepogrešljivi.

Ker sem slutil, da se bo reč, če si bom preveč zmišljeval, zapletla, sem se brž odrekel pisalnega pribora, knjig in higienskih pripomočkov. Tako so mi na skrbi ostala samo **očala**. Poleg tistih, ki mi tičijo ponavadi na nosu, pač le še en par bralnih in en par sončnih.

V tistih tednih sem potem empirično dokazal ženi, da vsaj v naši hiši ni kratkovidnih ljudi, ki bi bili zmožni držati na očeh (v obeh pomenih izraza) troja očala.

Pri tem bo znanstvenik moral upoštevati tudi tri zakone o potlačenju očal, ki veljajo na našem koncu veselja in ki se glasijo takole:

1. Prvi (oziroma splošni) zakon potlačjenja: "Če se znajdeti na istem prostoru dva predmeta, od katerih so eden očala, drugi pa je rit, bo masa drugega potlačila prvega."

2. Drugi (oziroma specialni) zakon potlačjenja pravi, da možnost "potlačjenja očal z lastnikovo ritjo narašča premosorazmerno s kubom njihovega števila". Se pravi, če imaš ena očala, potem je možnost, da se ti bodo potlačila, ker se boš usedel nanje, 1 : 1 (po domače povedano, to se bo nujno zgodilo). Če imaš dvojna očala, potem je možnost 8 : 1 (po domače povedano, zgodilo se bo osemkrat prej). Če imaš troja, znaša možnost 27 : 1 (torej sedemindvajsetkrat prej). Podobna eksponencialna rast je odvisna seveda tudi od števila ritnic, vendar lahko v tokratnem modelu ta ozir izpustimo.

3. Tretji zakon pa izraža možnost, da bi očala "potlačjenje z lastnikovo maso" preživela do te mere, da bi jim spreten optik še lahko vrnil uporabnost, in sicer zatrjuje, da se ta možnost manjša s kvadratom potlačitve. Se pravi, pri eni potlačitvi znaša možnost 1 : 1 (optiku se ravno še posreči popraviti očala), pri dveh potlačitvah 1 : 4, pri treh 1 : 9 in tako naprej. Zato bi si samo norec privoščil troja očala.

Edina možnost, ki jo ima hudo kratkovidna oseba s hkratno starostno daljnovidnostjo, kakršna je moja, je torej, da si omisli bifokalna očala, pri katerih je skozi vrhnji del šipic mogoče razločiti daljavo, skozi spodnji del pa brati – in to sem tudi nemudoma storil – ta očala pa potem dopolni še z "binoklom", kakor imenujem natičnik, ki sestoji iz dveh temnih stekelc in okvira s štirimi kavljastimi zapenci, ki se prilegajo okviru osnovnih očal – kar sem prav tako nemudoma storil.⁴

Tako se je možnost, da bi prišlo do potlačitve, znatno zmanjšala; vseeno pa je bilo treba "binokel" še vedno spravljati na varno.

Najprej sem jih sklenil imeti ves čas kar natakknjene na, kot se reče temu v stroki, podočalih. A v stanovanju se to ne obnese. Človek v tistem mraku potem prevečkrat pohodi kaj, za kar si potem želi, da raje ne bi.

Začel sem jih nositi s sabo v hlačnem žepu. Seveda ne zadnjem. Omislil sem si safari hlače s "kolenskim žepom". Ko so šle hlače v pranje, je odpotoval z njimi tudi binokel, ker je tičal žep tako globoko sredi hlačnice, da ga žena ni natipala ...

Šipice same enako dobro prenašajo predpranje, namakanje, pranje, izpiranje in centrifugiranje. Se pa na zatičih pojavlja – gre za nekakšno kemično substitucijo – zeleni volk. Po prvem pranju sem sklenil, da jim moram poiskati drugo hranišče.

Seveda so začeli izginjati.

⁴ Izraz "binokel" bi veljalo pomensko razširiti, da bi obsegal tudi t. i. prefrncnike (*flip-overs*), ki se s prijemkami nasajajo na mostiček očal po načelu kljukic za obešanje perila in jih je mogoče "prefrcniti" gor, tako da se preobrbejo s spodnjim robom naprej ali povsem navzgor, na čelo. So pa manj imenitni od natičnikov, posebno ker v navzgor obrnjeni fazi dajejo nosilcu videz Miki Miške ali majskega hrošča.

Omislil sem si torej sistem notranjega videonadzora, s katerim je mogoče slediti dogajanju v vsem stanovanju. A trenutka **pospravitve** natičnikov nisem na kasetah našel niti v fazi začetnega zanosa, ko sem snemal še vse od kraja, niti v poznejši fazi sprijaznjenja, ko sem v omarah naredil spet prostor za knjige in snemal ves čas raje na eno in isto kaseto.

Vrnil sem se torej k primitivnejši metodi in si začel zapisovati na lističe, kam sem jih spravil.

Zdaj so izginjali lističi.

Zato sem si začel podatke shranjevati računalniško.

Zdaj so izginjale datoteke.

Nazadnje sem kupil sef in ga dal vgraditi in natičnike zaklenil noter in čez noč pozabil kombinacijo.

Tako se je končala moja soudeležba pri pakiranju prtljage za leto 2002. In čeprav sem se konec februarja leta 2003 počutil psihično spet že dovolj čilega, da bi bil najbrž kos novim natičnikom, sem se raje z vsem žarom posvetil pripravljalnemu delom v zvezi z izbiro in načrtovanjem počitniškega itinererja.

Že sredi marca sem lahko ženi izročil lično mapo, v kateri so bili speti:

– moja korespondenca z izbranimi hotelirji in gostinci

– njihovo predstavitevno gradivo in ceniki

– rezervacija letalskih kart in rent-a-cara

– itinerer

– seznam obvezne literature (*The Rough Guide to Sicily*. RoughGuides.com 2003; *Dve muhi na en mah – Due piccioni con una fava*. Goriška Mohorjeva, Gorica 1995; *Nach Sizilien Woud Ich Like to Aller*; multikulturalna izdaja, Kleinweinverlag 2003)

– ter vlepljen zemljevid Sicilije (Freytag & Berndt) z vrisano potjo.

Itinerer sam je bil plod skrbnih preučevanj in temeljitega razmisleka. Obsegal je čas med 1. 6. in 13. 6. 2003 in se je glasil takole:

Itinerer za Sicilijo

Letimo 1. 6. (nedelja) ob 9.30 iz Benetk z Volarewebom. (Povratne karte vsega 370 €; parking za 2 tedna: 85 €.) Do tja bo treba z avtom, ki ga pustimo na parkingu št. 7.

Prihod v Palermo na SZ koncu otoka ob 11h. Najem avta pri Thriftyju, ekonomski razred, a z air-conditionom in radiom in neomejeno kilometrino – le za 208 € (plus stroški za bencin) za 2 tedna!

Takoj zatem vožnja do Ville Zottopere oz. haciende Agrobiologico Rosso (očitno imenovane po lastniku) na JV koncu otoka. 170 km avtoceste, 120 km glavnih cest in še 15 km stranskih ...

1. 6. do 6. 6.: Villa Zottopera, 5 dni po 70 €. Zajtrk 2 €, večerje po 14 €. Tečaji sicilijanske kuhinje in okušanja olivnega olja! Ogledi starih mest na jugovzhodu otoka. Vsega stroški tu 670 €.

6. 6.: vožnja zjutraj do vzhodnega konca Etne (SV konec otoka, 130 km) in vzpon na Etno, prenočevanje v Nicolósiju, 100 € z zajtrkom.

7. 6.: v Messino, kjer si ogledamo Shakespearjevo rojstno hišo, potem pa odhitimo v Palermo. To in naslednjo noč prespimo v Casi Giuditta. (Tik ob pristanišču – 160 €.) Supermarket je pod hišo. Kuhali bomo sami (saj boš takrat že obvladala sicilijansko kuhinjo). Ogledi Palermo in okolice: Monreale.

9. 6.: vožnja proti Sciacci (JV konec otoka, 150 km) z ogledi sprotnih znamenitosti (razvaline Selinunteja). Proti večeru prihod v Sciacco, kjer ostanemo v samooskrbnem apartmaju na agrohaciendi Verdetecnica do 14. 6. zjutraj (5 dni, 300 €), ti pa nam, zdaj ko imaš tečaj v žepu, kuhaš po sicilijanskih receptih. Samo 800 m do morja! Odtod ogledi Agrigenta, Caltabellotte in Minoe Eraclee.

14. 6.: vožnja na letališče zraven Palermo (120 km, polet ob 11.55). Popoldne morda še ogled Benetk, kjer bomo nafutrali golobe z mandeljni (sicilijanska specialiteta).

Stroški skupaj ocenjeno 2600 €.

Pojasnil sem ženi, da sem se za Sicilijo odločil, ker premore zaklade številnih kultur, med drugimi tudi sicilijanske, za začetek junija pa zato, ker povprečne dnevne temperature na tem lepem otoku tedaj dosegaajo le 29, medtem ko se v juliju in avgustu povzpnejo na 34 in več stopinj Celzija.

“Kaj pa šola?”

“Kakšna šola?”

“Otroka imata pouk do 24. junija.”

To me je presenetilo, rekel pa sem le, da sem mislil, da se bodo počitnice, zdaj ko so osemletko podaljšali za eno leto, začele že vsaj konec maja. Sploh pa, sem rekel, bosta otroka odnesla od pouka v naravi več kot od še takšnega drgnjenja klopi. Videla bosta lahko kad, v kateri se je kopal Arhimed, ko je odkril Arhimedov⁵ zakon o vzgonu; in krater, v katerega se je vrgel Empedokles in odkril, da njegov (namreč Empedoklesov) zakon o vzgonu ne drži.

“Samo pomisli,” sem rekel, “tam je ne vem več kdo pljunil v obraz ne vem komu, ker je bilo vse drugo v njegovi palači tako lepo, da ni imel kam pljuniti! Na takih živih zgledih, no, zdaj že mrtvih, ampak vendar, se bosta lahko učila mala dva za življenje!”

“Hm. In Shakespearjeva rojstna hiša – kako se je ta znašla v Messini?”

“Že od nekdaj je bila tam. Oziroma od Shakespearjevega rojstva. Takšne reči odkrije človek na internetu. Profesor Martino Iuvara je ugotovil, da je bil Shakespeare Sicilijanec, rojen v Messini kot Michelangelo Florio Crollanza, in se je preimenoval v Shakespearea šele potem, ko je pred sveto inkvizicijo pobegnil v Anglijo. Crollanza tako ali tako pomeni Shakespeare.”

⁵Naključje, da nekdo odkrije zakon, ki se imenuje po njegovem soimenjaku, bi bilo sumljivo, če se v človeški zgodovini ne bi ponavljalo z vztrajnostjo, ki kaže na naklep: spomnite se npr. Gay-Lussacovega zakona, ki ga je prav tako odkril, kakor se to čudno sliši – Gay-Lussac.

Zgodba je res zanimiva. Starša mladega Crollalanze sta bila kalvinista. Iz Messine sta morala pred inkvizicijo zbežati v Treviso (naš Trbiž, od koder je le skok k nam in je res škoda, da ga nista opravila, ker potem bi Slovenci imeli največjega dramatika!). Tam sta kupila Casa Otello, hišo, ki se je tako imenovala po prejšnjem lastniku, upokojenem beneškem legionarju, ki je v napadu neupravičenega ljubosumja umoril ženo. Mladi Michelangelo (ki pa ga ne gre zamenjati z Buonarottijem, slavnim slikarjem) je študiral v Benetkah, Padovi in Mantovi in popotoval po Danskem, po Grčiji, Španiji in Avstriji. Prijateljeval je z Giordanom Brunom, ki so ga leta 1600 sežgali na grmadi, in ta Bruno si je bil dober z Williamom Herbertom, grofom Pembrokom, in z grofom Southamptonom. Pod njihovim pokroviteljstvom je šel Michelangelo leta 1588 kot štirindvajsetletnik v Anglijo, kjer je imela njegova mama angleško žlahtnico v Stratfordu – in slednja je sprejela fanta na stanovanje. Stratfordski žlahtovci so se tedaj že poangležili. Imeli so otroka, krščenega za Williama, ki pa je umrl že v detinstvu. Ker je bil Michelangelo istih let in jih je spominjal na rajnkega Williama, so ga začeli klicati s tem imenom – in ko je postalo jasno, da se ne bo več vračal v Italijo, kjer mu je grozil pregon, je privzel Wiliamovo ime, naprej pa že tako vse veste.

Zgodba je moji ženi zaprla sapo, tako da mi niti ni bilo treba pojasnjevati, da je Messina pravzaprav venetsko za "mesina", torej "mesnina", in da je Crollalanza v resnici samo prevedeni slovenski priimek Tresostnik, kajti "ostnik" se po starem reče "kopju", torej "lanzi" oziroma "spearju", tako da to praktično dokazuje, da je Shakespeare največji slovenski dramatik, ki je razvil motiv "Lepe Vide" in ga dramaturško poživil s tem, da "črn zamorc" Vido zadavi, preden mu utegne pobegniti skozi okno in v morje.

V svoji osuplosti spričo teh mojih razkritij je žena potem pozabila vprašati ali celo opaziti, da je itinerer popolnoma skregan s pametjo, kar se tiče zaporedja destinacij: namesto da bi lepo zlagoma obkrožili otok, smo se imeli skladno z mojim načrtom brez vidnega smisla poditi sem ter tja. "Zakaj, na primer, si Palerma, ki leži blizu letališča, ne ogledamo že na začetku ali magari šele ob koncu, ampak se vračamo vanj samo za dva dneva sredi potovanja?" takšno vprašanje sem bil pričakoval, ker pa ga ni bilo, nisem nič razlagal temnih naklepov, ki so me vodili in ki jih razodenem, ko se jih že ne bo več dalo tajiti.

Kar pa se tiče tokratnih natičnikov, sem ženo pred odhodom poprosil, naj mi jih vtakne kar v predal za rokavice našega avtomobila, tako da mi bodo pri roki že na tej uvodni vožnji. Tam notri so potem tudi ostali in na dolgotrajnem parkirišču beneškega letališča zvesto prečakali ves čas do moje vrnitve – pozabila me je opozoriti nanje v Benetkah.

Ker pa je v kovček kot rezervo vtaknila tudi prefrncnike, sem ji sklenil odpustiti.

Iz potopisa, ki bo izšel spomladi 2004 pri Cankarjevi založbi.